

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä työntekijäin eläkelain, kansaneläkelain ja eräiden niihin liittyvien lakien mukaista joustavaa eläkeikäjäjärjestelyä koskeviksi laeiksi

Eduskunta on 31 päivänä toukokuuta 1985 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 85 työntekijäin eläkelain, kansaneläkelain ja eräiden niihin liittyvien lakien mukaista joustavaa eläkeikäjäjärjestelyä koskeviksi laeiksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 31 päivänä toukokuuta 1985 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. P. Lep-päsen ym. lakialoitteen n:o 64 varhaiseläkkeen toteuttamista sekä työttömyyseläkkeen ja sukupolvenvaihdoseläkkeen ikäraja koskeviksi laeiksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 17 päivänä kesäkuuta 1983 valiokuntaan lähettämät ed. Ajon ym. toivomusaloitteen n:o 1155/1983 vp. metsätyömiesten eläkeiän alentamisesta 55 vuoteen, ed. Elon ym. toivomusaloitteen n:o 1185/1983 vp. autonkuljettajien ja satamatyöntekijöiden eläkeiän alentamisesta, ed. Jaatisen ym. toivomusaloitteen n:o 1217/1983 vp. eläkkeelle siirtymisen joustavuuden lisäämisestä, ed. Anna-Liisa Jokisen ym. toivomusaloitteen n:o 1221/1983 vp. eläkkeelle siirtymisen joustavuuden lisäämisestä, ed. Anna-Liisa Jokisen ym. toivomusaloitteen n:o 1222/1983 vp. vuoro- ja yötyötä tekevien työntekijäin eläkeiän alentamisesta ja eläkkeiden korottamisesta, ed. Jyrkilän ym. toivomusaloitteen n:o 1247/1983 vp. raskaissa ja kuluttavissa ammateissa toimivien eläkeikärajan alentamisesta, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 1258/1983 vp. vuorotyötä tekevien työntekijöiden eläkeiän alentamisesta, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 1259/1983 vp. metsätyömiesten eläkeiän alentamisesta, ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 1260/1983 vp. puhelunvälittäjien eläkkeellepääsyn helpottami-

sesta, ed. Koskenniemen ym. toivomusaloitteen n:o 1267/1983 vp. linja-autonkuljettajien eläkeiän alentamisesta, ed. Koskenniemen ym. toivomusaloitteen n:o 1268/1983 vp. metsureiden eläkeiän alentamisesta, ed. Paakkisen ym. toivomusaloitteen n:o 1356/1983 vp. kotiaivustajien eläkeiän alentamisesta, ed. Paasilinnan ym. toivomusaloitteen n:o 1358/1983 vp. työntekijäin eläkelain eläkeikää koskevien säännösten muuttamisesta, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 1377/1983 vp. eläkeikärajan alentamisesta raskaissa ammateissa, ed. Pohdon ym. toivomusaloitteen n:o 1378/1983 vp. yksityisen palveluksessa olevien linja-autonkuljettajien eläkeiän alentamisesta, ed. Tennilän ym. toivomusaloitteen n:o 1440/1983 vp. raskaissa ammateissa toimivien eläkeiän alentamisesta, ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1468/1983 vp. emäntien eläkeiän alentamisesta, ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1470/1983 vp. taksiautoilijoiden eläkeiän alentamisesta, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1501/1983 vp. eläkkeelle siirtymisen joustavuuden lisäämisestä, ed. V. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1502/1983 vp. vapaaehtoisen eläkeiän alentamisesta ja ed. Vepsäläisen ym. toivomusaloitteen n:o 1521/1983 vp. eläkeikärajan alentamisesta sotien aikana tuotantoelämässä työskennelleiden osalta. Lisäksi valiokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 20 päivänä maaliskuuta 1984 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Männistön ym. toivomusaloitteen n:o 506/1984 vp. metsäalan työntekijöiden eläkeikärajan alentamisesta ja ed. Tennilän toivomusaloitteen n:o 543/1984 vp. eläkeiän alentamisesta. Edelleen sosiaalivaliokunta on ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 29 päivänä maaliskuuta 1985 valio-

kuntaan lähettämät ed. Pokan toivomusaloitteen n:o 578 metsätyömiesten eläkeiän alentamisesta, ed. Skölin ym. toivomusaloitteen n:o 589 metsurien eläkeiän alentamisesta, ed. Tennilän toivomusaloitteen n:o 600 eläkeiän alentamisesta ja ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 607 ylimääräisen eläkkeen maksamisesta ennenaikaiselle eläkkeelle siirtyjille.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ministeri Matti Puhakka, työvoimaministeri Urpo Leppänen, vanhempi hallitussihteeri Tuulikki Haikarainen ja erikoistutkija Matti Toiviainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Pertti Tuhkanen valtiovarainministeriöstä, suunnittelusihteeri Pekka Peltola työvoimaministeriöstä, toimistopäällikkö Seppo Virtanen kansaneläkelaitoksesta, vanhempi vakuutus-uomari Pentti Airas Vakuutusosastoesta, puheenjohtaja Heimer Sundberg Eläkelautakunnasta, puheenjohtaja Jaakko Huurrekorpi kansaneläke- ja sairausvakuutusasiain tarkastuslautakunnasta, piiripäällikkö Aino Riihentupa Tampereen työvoimapiiristä, lainopillinen johtaja Antti Suominen Eläketurvakeskuksesta, varatoimitusjohtaja Paavo Hyvönen LEL-työeläkekassasta, sosiaali-sihteeri Lauri Kaarisalo Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, johtaja Lasse Laatonen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Pekka Merenheimo Liiketyönantajain Keskusliitosta, osastonjohtaja Iikka B. Voipio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaali-sihteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiain sihteeri Kai Libäck Akavasta, agronomi Pentti Saarimäki Maataloustuottajain Keskusliitosta, toimitusjohtaja Juhani Salminen Eläkevakuutus Oy Ilmarisesta, neuvottelupäällikkö Aarno Schrey Suomen Lääkäriliitosta, johtava työterveyslääkäri Arvi Parvinen Suomen Teollisuuslääketieteen Yhdistys ry:stä, II puheenjohtaja Aura Järvinen Tekstiili- ja Vaatetustöväen Liitosta, pääluottamusmies Eino Joutsijoki Neles Oy:n Lokomon tehtailta, pääluottamusmies Urpo Nummi Nokia Oy:n Metsäteollisuudesta, puheenjohtaja Jorma Suominen Rakennustyöväen liiton Satakunnan aluetoimistosta ja professori Teivo Pentikäinen. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön niin sanottu joustava eläkeikäjärjestely yksityisen sektorin työeläkelajeissa ja kansaneläkelajeissa. Uudistus ei koskisi merimieseläkejärjestelmää eikä julkista sektoria. Järjestely koostuisi kolmesta uudesta eläkemudosta, jotka ovat yksilöllinen varhaiseläke, varhennettu vanhuuseläke

ja osa-aikaeläke. Viimeksi mainittua ei kuitenkaan ole sisällytetty tähän hallituksen esitykseen.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnettäisiin 55 ikävuodesta lukien työntekijälle tai yrittäjälle, jonka työkyky, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työssä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Varhennettu vanhuuseläke voitaisiin myöntää 60 vuoden iästä lukien ja eläke olisi vastaavasti pienempi, jos henkilö siirtyy vanhuuseläkkeelle ennen normaalia eläkeikää. Eläkkeelle siirtymistä voisi myös lykätä yli normaalin eläkeiän, jolloin eläkettä vastaavasti korotettaisiin.

Työeläkejärjestelmän osalta uusien eläkemudosten rahoitus määräytyisi nykyisten rahoitusperiaatteiden pohjalta siten, että yksilöllinen varhaiseläke rahoitettaisiin kuten työkyvyttömyyseläkkeet ja varhennettu vanhuuseläke kuten vanhuuseläkkeet.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lainmuutokset tulemaan voimaan vuoden 1986 alusta.

Lakialoitteessa n:o 64 ehdotetaan säädettäväksi 55 vuotta täyttäneille työntekijöille myönnettävästä varhaiseläkkeestä. Eläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että työntekijän työkyky on muun muassa työn raskauden ja kuluttavuuden, työnteon pitkäaikaisuuden, työolosuhteiden tai sosiaalisten tekijöiden vuoksi alentunut. Lakialoitteessa ehdotetaan myös työttömyyseläkkeen ja maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajojen säätämistä 55 vuodeksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1155/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin sellaisen lain valmistelemiseksi, jolla säädettäisiin metsätyömiesten eläkeiäksi 55 vuotta.

Toivomusaloitteessa n:o 1185/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin autonkuljettajien ja satamatyöntekijöiden eläkeiän alentamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1217/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus tutkisi mahdollisuudet eläkkeelle siirtymisen joustavuuden lisäämiseksi eläkejärjestelmien sisäisin järjestelyin ja kansantalouden voimavarat huomioon ottaen.

Toivomusaloitteessa n:o 1221/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi pikaisesti eduskunnalle esityksen, jolla joustava eläkkeelle siirtyminen tulisi

mahdolliseksi siten, että ammatillisen varhaiseläkkeen kautta 55 vuotta täyttäneen työntekijän oikeus siirtyä eläkkeelle riippuisi joustavasti työn raskavuudesta ja työntekijän yksilöllisestä työkyvystä, ja siten olennaisesti helpotettaisiin etenkin raskasta ja kuluttavaa työtä tekevien eläkkeelle pääsemistä, ja että 60 vuotta täyttäneille työntekijöille tulisi mahdolliseksi asteittain siirtyminen työstä osa-aika-eläkkeen kautta työeläkkeelle.

Toivomusaloitteessa n:o 1222/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön aikaansaamiseksi, jolla vuoro- ja yötyötä tekevien työntekijäin eläkeikää alennettaisiin ja joka antaisi normaalin työajan ulkopuolella suoritetusta työstä hyvityksen korkeampana eläkkeenä.

Toivomusaloitteessa n:o 1247/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin raskaissa ja kuluttavissa ammateissa toimivien eläkeikärajan alentamiseksi 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1258/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi riittävän selvityksen jälkeen kiireesti toimiin vuorotyötä tekevien työntekijöiden eläkeiän alentamiseksi nykyistä oikeudenmukaisemmalla tavalla.

Toivomusaloitteessa n:o 1259/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin metsätyömiesten vapaaehtoisen eläkeikärajan alentamiseksi 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1260/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireesti toimiin puhelunvälittäjien vapaaehtoisen eläkkeelle siirtymisen mahdollistamiseksi niin, että puhelunvälittäjä niin halutessaan voisi siirtyä eläkkeelle jo 60 vuotta täytettyään.

Toivomusaloitteessa n:o 1267/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin linja-autonkuljettajien eläkeikärajan alentamiseksi 60 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1268/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimiin metsureiden eläkeiän alentamiseksi 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1356/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin kotiaavustajien eläkeiän alentamiseksi pikaisesti samaan 60 vuoteen kuin kodinhoitajilla.

Toivomusaloitteessa n:o 1358/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus viipymättä antaisi esityksen työntekijäin eläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta eläkeikää koskevilta osin.

Toivomusaloitteessa n:o 1377/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin vapaaehtoisen eläkeikärajan alentamiseksi raskaissa ammateissa 55—60 vuoteen, jotta nuoret ja terveet saisivat töitä.

Toivomusaloitteessa n:o 1378/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin yksityisen palveluksessa olevien linja-autonkuljettajien eläkeiän alentamiseksi 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1440/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin antaakseen kiireellisesti eduskunnalle esityksen eläkeiän alentamiseksi 60 vuoteen ja raskaissa ja kuluttavissa ammateissa 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1468/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin maatalan emäntien eläkeiän alentamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 1470/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin taksimiesten ja -naisten eläkeiän alentamiseksi 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1501/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus selvittäisi kiireellisesti, olisiko ja missä laajuudessa vapaaehtoinen eläkeikä maassamme alennettava 55 vuoteen erityisesti raskaita ammatteja ja laajaa työttömyyttä silmälläpitäen.

Toivomusaloitteessa n:o 1502/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin vapaaehtoisen eläkeiän alentamiseksi ennen kaikkea raskaassa ja kuluttavassa työssä oleville.

Toivomusaloitteessa n:o 1521/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin eläkeikärajan alentamiseksi kolmella vuodella sotatilan aikana vuosina 1939—1944 kotirintamalla tai työpalveluksessa työskennelleiden kohdalla, joita nykyiset poikkeukselliset eläkeiät ja -järjestelmät eivät koske ja jotka eivät ole työkyvyttömyyseläkkeellä.

Toivomusaloitteessa n:o 506/1984 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi kiireesti eduskunnalle esityksen metsäalan eläkeikärajan alentamisesta 55 vuoteen.

niille, jotka ovat työskennelleet metsäalalla 25 vuotta ja siitä ajasta metsurina 18 vuotta, jolloin työvuosiksi lasketaan vuodet, joissa työsuhteiden yhteenlaskettu kesto ylittää seitsemän kuukautta, mitkä ehdot oikeuttaisivat täyteen eläkkeeseen.

Toivomusaloitteessa n:o 543/1984 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin antaakseen kiireellisesti eduskunnalle esityksen eläkeiän alentamisesta 60 vuoteen ja raskaissa ja kuluttavissa ammateissa 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 578 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus pikaisesti valmistelisi sellaisen lakiesityksen, jolla metsätyömiesten eläkeiäksi säädetään 55 vuotta.

Toivomusaloitteessa n:o 589 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimiin sellaisen lain valmistelemiseksi, jolla säädettäisiin metsurien eläkeiäksi 55 vuotta erillisenä varhaiseläkkeestä, jota nykyisin valmistellaan.

Toivomusaloitteessa n:o 600 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin antaakseen kiireellisesti eduskunnalle esityksen eläkeiän alentamisesta 60 vuoteen ja raskaissa ja kuluttavissa ammateissa 55 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 607 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin ylimääräisen eläkkeen maksamiseksi vapaaehtoisesti ennenaikaiselle eläkkeelle siirtyjille ja ennen kaikkea raskaassa ja kuluttavassa työssä olleille.

Sosiaalivaliokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esitykseen liittyvistä eläkejärjestelyistä on vaikutuksiltaan laaja-alaisin yksilöllinen varhaiseläke. Tästä syystä tulee selvittää ennen kaikkea tämän eläkemuodon vaikutukset. Yksilöllisen varhaiseläkkeen sekä työkyvyttömyys-, työttömyys- ja vanhuuseläkkeen keskinäistä suhdetta ja eri eläkemuotojen soveltamisalaa tulee seurata siten, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin epätarkoituksenmukaisten vaikutusten korjaamiseksi tai eläkejärjestelmän vääristymien oikaisemiseksi.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen merkittävänä eläkepoliittisena piirteenä on mahdollisuus siirtää painopistettä eläkkeen myöntämisen perusteissa sosiaaliin, ruumiillisiin, henkisiin ja työolosuhteita koskeviin tekijöihin, joita arvioidaan kunkin eläkkeenhakijan henkilökohtaisen tilanteen mukaan. Eläkejärjestelmän kehittämisen tällaisten tekijöiden nojalla on tarkoitus johtaa vakuutetun kannalta tarkoituksenmukaisiin ja perusteltuihin

ratkaisuihin. Valiokunta pitää perusteltuna hallituksen esityksen perusteluissa olevaa mainintaa, että uudistuksen tarkoituksena ei ole yleisesti alentaa eläkeikää.

Arvioitaessa eläkkeenhakijan elämäntilanteen vaikutusta hänen työkykyynsä tulee laissa mainittuja tekijöitä käsitellä keskenään yhtä painavina siten, ettei kuitenkaan edellytetä kaikkien tekijöiden samanaikaista ilmenemistä. Työolosuhteiden selvittämisessä on käytettävä työpaikkakohtaista asiantuntemusta. Ikääntymiseen liittyvien tekijöiden arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota niihin tekijöihin, joissa ei ole kysymys sairaudesta, viasta tai vammasta, vaan vanhenemisen aiheuttamista fyysisistä ja psyykkisistä tekijöistä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmän oikeudenmukaiseen ja joustavaan toteuttamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Tärkeäksi käytäntöä yhdenmukaistavaksi ja ohjaavaksi tekijäksi muodostuvat yksilöllisestä varhaiseläkkeestä annettavat ohjeet ja tiedottaminen. Esimerkiksi lausuntoja kirjoittaville lääkäreille on tiedotettava eläkkeen myöntämisen perusteet ja lausunnon kirjoittamisohjeet.

Ehdotetut uudistukset, ennen kaikkea yksilöllinen varhaiseläke, aiheuttavat merkittäviä kustannuksia. Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksen perusteluissa esitetyt uusien eläkelajien saajien lukumäärät ja eläkkeistä aiheutuvat kustannukset ovat arvioita, joiden ei ole tarkoitus ohjata lain soveltamista. Hallituksen esityksen perusteluissa mainituista epävarmuustekijöistä johtuen valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen kustannusvaikutuksia seurataan.

Eläkejärjestelmän meneillään olevien uudistusten vaikutuksia seurattaessa on selvitettävä myös niiden suhde suunniteltuun osa-aikaeläkejärjestelmään ja muun eläkejärjestelmän kehittämiseen. Valiokunta kiirehtii osa-aikaeläkejärjestelmän voimaansaattamista. Muun muassa on selvitettävä julkishallinnon eläkkeiden kehittäminen työntekijäin ja yrittäjäeläkkeitä vastaavasti. Myös työttömyyseläkkeen ikärajan muutoksen vaikutuksia on seurattava. Eri eläkemuotojen sallimien ansiotulojen määrä vaihtelee, ja tämän merkitykseen ja vaikutuksiin on seurannassa kiinnitettävä huomiota.

Työttömyyseläkkeen ikärajan nostaminen voi lisätä pitkäaikaistyöttömyyden kasvupaineita. Valiokunta edellyttää, että hallitus tehostaa pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Valiokunta edellyttää hallituksen antavan esityksen siitä, että työttömyysturvain mukaista

peruspäivärahaa saava ja tarveharkinnan johdosta peruspäivärahan ulkopuolelle jäänyt voidaan saattaa eläketurvan piiriin 1.1.1986 lukien vastaavasti kuin ansioon suhteutettua päivärahaa saava.

Uudistusta toimeenpantaessa on siitä tiedottaminen erityisen tärkeää. Lisäksi varsinkin yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen saamisen mahdollisuudesta tiedottaminen on tärkeää, jotta ennakkopäätösmenettelyllä aikaansaatua mahdollisuus eläkkeelle siirtymisen edellytysten selvittämiseen ilman päätöstä työstä luopumisesta voidaan toteuttaa tarkoitetulla tavalla. Valiokunta pitää tärkeänä, että vakuutettujen oikeudenmukaisen kohtelun turvaamiseksi ennakkopäätösten ja niiden muutoksenhaun käsittely järjestetään mahdollisimman nopeaksi.

Työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksen mukaan työstä luopuminen, joka on tapahtunut ennen käsiteltävänä olevien lakien voimaantuloa, otetaan huomioon yksilöllistä varhaiseläketä myönnettäessä. Työstä luopumisen käsitettä on tässä yhteydessä tulkittava valiokunnan saaman selvityksen mukaan siten, että se koskee

paitsi työntekijän myös työnantajan suorittamaa irtisanomista, ja viittaussäännösten kautta yrittäjien ja maatalousyrittäjien työstä luopumista. Voimaantulosäännöksen tulkinnassa on pidettävä tärkeimpänä seikkana tosiasiallista työnteosta luopumista riippumatta siitä, mikä on ollut työstä luopumisen peruste ja kenen aloitteesta luopuminen on tapahtunut.

Valiokunta ehdottaa työntekijäin eläkelakiin, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin ja kansaneläkelakiin tehtäväksi eräitä teknisiä korjauksia.

Hallituksen esityksen yhteydessä käsiteltäväksi otetun lakialoitteen ja toivomusaloitteet valiokunta ehdottaa hylättäviksi.

Edellä esitetyn perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä kolmas, neljäs, kuudes, seitsemäs, kahdeksas ja yhdeksäs lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina,

ja että ensimmäinen, toinen ja viides lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 §:n 2 momentti, 4 d §:n 2 ja 4 momentti, 5 §:n 2 momentti, 5 b §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 2 momentti 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (454/74), 4 d §:n 2 ja 4 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (472/81), 5 §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), 5 b §:n 1 momentti 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (749/74), 6 §:n 1 momentti ja 7 a §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (934/72), sekä 8 §:n 1 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa (235/83), ja

lisätään lakiin uusi 4 e § ja 5 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa, uusi 3—5 momentti, seuraavasti:

4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 d §

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos täysi työkyvyttömyyseläke (*poist.*) myönnetään takautuvasti 1 momentin mukaisesti, suori-

tetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. *Samoin menettellään, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti yksilöllisenä varhaiseläkkeenä.*

4 e §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eläkkeen suuruus

5, 5 b, 6, 7 a ja 8 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 3 ja 4 momentti ja 5 a § sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 3 ja 4 momentti 17 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (982/82) ja 5 a § 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (691 /68), sekä *lisätään* lakiin uusi 4 a §, seuraavasti:

4, 4 a ja 5 §	1925	0,37
(Kuten hallituksen esityksessä)	1926	0,38
	1927	0,39
5 a §	1928	0,40
(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)	1929	0,41
Poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty,	1930	0,42
vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymä-	1931	0,43
vuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien	1932	0,44
mukaisesti:	1933	0,46
	1934	0,47
	1935	0,48
syntymävuosi	1936	0,49
1922 tai aikaisempi	0,33	
1923	0,34	
1924	0,36	

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 25 b §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82),
muutetaan 20 §:n 1 momentti, 25 a §, 26 §:n 2 momentti ja 30 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (588/78), 25 a § ja 30 a §:n 1 momentti mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa sekä 26 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1083/82), ja
lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1964 annetussa laissa (697/64), uusi 4 momentti, *lakiin siitä* 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetulla lailla (427/63) kumotun 22 a §:n tilalle uusi 22 a §, 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla sekä 18 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla (53/85) ja päivänä kuuta 1985 annetulla lailla (/85), uusi 6 momentti sekä lakiin uusi 39 a §, seuraavasti:

20, 22 ja 22 a §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

25 a §
 (1 mom. kuten hallituksen esityksessä)
 Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, pohjaosaa ja lisäosaa *vähennetään* puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke siirtyy maksettavaksi aikaisemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

26 §

Lisäosaa määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön (*poist.*) taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaiseen eläk-

keeseen sisältyvää lapsikorotusta eikä, jos vakuumettu on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammi-kuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 §:n 3 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta (*poist.*). Saman lain 5 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava *vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.*

(6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

30 a ja 39 a §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoite n:o 64 hylättäisiin.

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1155, 1185, 1217, 1221, 1222, 1247, 1258—1260, 1267, 1268, 1356, 1358, 1377, 1378, 1440, 1468, 1470, 1501, 1502 ja 1521/1983 vp., 506 ja 543/1984 vp. sekä 578, 589, 600 ja 607 hylättäisiin.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1985

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen (osittain), Ikonen, H. Kemppainen (osittain), Könkkölä, P. Leppänen, Lipponen, Louvo,

Nordman, Paavilainen (osittain), Pesola, Rantanen (osittain), Raudaskoski, Skön (osittain) ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet von Bell (osittain), Eklund (osittain), Jouppila ja Törnqvist (osittain).

Vastalauseita

I

Pidän periaatteessa tärkeänä, että työttömyyseläkejärjestelmä nykyisellään purkautuu, koska se ei ole kaikilta osiltaan vastannut asetettuja tavoitteita. Työttömyyseläkejärjestelmä on korostuneesti muodostunut saneerauksen apuvälineeksi.

Käsitykseni mukaan yksilöllinen varhaiseläkejärjestelmä voi periaatteessa korvata sosiaalipo-

liittisesti järkevämmiin työttömyyseläkejärjestelmän. Valiokunnan hyväksymässä muodossa, joka on perusteeltaan HE:n mukainen, ei yksilöllinen varhaiseläke kuitenkaan ole riittävä eikä tarpeeksi joustava. Esimerkiksi työtuloille on asetettu kohtuuttoman pieni markkamääräinen yläraja.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1985

Kalle Könkkölä

II

Varhaiseläke

Sosiaalivaliokunnan enemmistö on halunnut käsitellä hallituksen esityksen joustavista eläkeikäjäjärjestelyistä (HE 85/1985 vp.) nopeasti ja puuttumatta lakiehdotusten sisältöön. Mielestämme tällainen käsittelytapa ei ole ollut perusteltu. Kyseessä on varsin huomattava eläkepoliittinen uudistus, ja jo nyt on tiedossa, että lakiehdotuksiin liittyy selvittämättömiä kysymyksiä ja uusia väliinpuotojaongelmia. Mielestämme viime vuosina saadut kokemukset sosiaalipoliittisen lainsäädännön puristamisesta eduskunnan käsittelyn läpi keskellä kevätistuntoisuuden päätöskii-reitä johtaa huolimattomaan käsittelyyn ja aiheuttaa suuria ongelmia. Viivyttämällä esityksen antamista hallitus on vastuussa lain soveltamisessa odotettavissa olevista ongelmista.

Omasta puolestamme olemme valiokunnassa vaatineet esityksen laajuuden edellyttämää perusteellista käsittelyä sekä tuoneet esiin niitä näkökohtia ja uudistustarpeita, jotka on esitetty SKDL:n eduskuntaryhmän lakialoitteessa varhaiseläkkeen toteuttamisesta sekä työttömyyseläkkeen ja sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajan säättämisestä pysyvästi 55 vuodeksi (LA 64/1985 vp.).

Valiokunnan mietintö sisältää ehdotukset yksilöllisen varhaiseläkkeen sekä varhennetun ja myöhennetyn vanhuuseläkkeen toteuttamisesta. Kun valiokunta samalla ehdottaa SKDL:n lakialoitteen hylättäväksi, merkitsee tämä, että samalla korotetaan työttömyyseläkkeen ikäraja ensi vuoden alusta 60 vuodeksi vuonna 1931 tai myöhemmin syntyneiden osalta. Tätä me emme ole voineet hyväksyä, vaan vastalauseeseemme sisältyvät ehdotukset työttömyyseläkkeen ikärajan säätämisestä pysyvästi 55 vuodeksi. Ehdotamme myös sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajan säilyttämistä pysyvästi 55 vuodessa. Tältä osin valiokunnan enemmistön kanta ei turvaa sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajan pysymistä edes tilapäisesti 55 vuotena, vaan luvattu väliaikaisratkaisukin edellyttää hallitukselta uutta lakiesitystä.

Valiokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa yksilöllinen varhaiseläke uhkaa toteutua jonkinlaisena toisen käden työkyvyttömyyseläkkeenä, jonka saisivat lähinnä sellaiset työntekijät, joiden työkyvyttömyyseläkehakemus kireän ratsukäytännön takia hylätään. Hallituksen esi-

tyksen perustelujen mukaan varhaiseläkkeelle pääsisi alkuvuosina ehkä noin 3 000 ja myöhemmin noin 1 500 työntekijää vuosittain. Määrä on huomattavasti pienempi kuin työttömyyseläkkeelle nyt päässeiden lukumäärä ja osoittaa, että ratkaisukäytäntö on tarkoitus pitää tiukkana. Vaikka valiokunta onkin esityksestämme todennut, että esitetyt luvut ovat arvioita, joiden tarkoituksena ei ole ohjata lain soveltamista, tämä ei riitä turvaamaan eläkkeenhakijoiden edun mukaista tulkintaa, vaan siihen tarvitaan itse lain muutosta.

SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä varhaiseläketä tarvitaan raskaisa ja kuluttavissa tai muutoin epämiellyttävissä tehtävissä toimivien työntekijöiden päästämiseksi eläkkeelle silloin, kun heidän kaiken kohtuuden nimissä on katsottava tehneen oman osuutensa työelämässä. Ehdotuksemme mukaan ei edellytettäisi, että työntekijälle on jo ehtinyt muodostua vika, vamma tai sairaus, vaan jo pitkäaikainen raskas työ voisi riittää varhaiseläkkeen saamiseen. Eläkkeen perusteena voisivat olla myös sosiaaliset syyt sekä laissa lueteltaviin tekijöihin rinnastuvat syyt.

Hallituksen esityksen mukaan varhaiseläkkeen saannin edellytyksenä olisi, että työntekijän työkyky on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Pidämme määritelmää varsin tiukana, mistä syystä aloitteeseen sisältyy väljempi luonnehdinta. Ehdotuksemme mukaan riittäisi, että työkyky on aloitteessa mainituista syistä alentunut siinä määrin, että se haittaa ansiotyön tekemistä. Arviointi suoritettaisiin ensisijaisesti työntekijän nykyisen työn jatkamisedellytysten pohjalta. Mikäli työntekijä kuitenkin on joutunut työttömäksi tai alentuneen työkyvyn vuoksi siirretty toisiin tehtäviin, olisi vertailukohtana hänen aikaisempi työnsä. Tällä ehdotuksella pyrimme estämään väliinpuotoajaongelmat ja turvaamaan sen, että varhaiseläkeoikeus koskisi myös pitkään raskaassa työssä olleita työntekijöitä, jotka syystä tai toisesta eivät enää toimi kyseisessä työssä.

Valiokunnan enemmistö ei suostunut kirjamaan mietintöön edes sitä, että ikääntymiseen liittyviä tekijöitä harkittaessa olisi otettava huomioon esimerkiksi työllistämismahdollisuudet, uuden teknologian soveltamisen vaatiman uudelleen koulutuksen asettamat rajoitukset ja turvallisuusnäkökohdat. Valiokunta antoi avoimen valtakirjan lain soveltajille, vaikka se olisi omilla kannanotoillaan voinut ohjata lain soveltamista raskasta ja kuluttavaa työtä raskaisa työolosuhteissa tehneiden työntekijöiden eduista lähtevään suuntaan.

Varhaiseläke tulisi säätää koskemaan myös valtion ja kuntien työntekijöitä ja viranhaltijoita puuttumatta eri ammattien nykyisiin eläkekäytäntöihin.

Mielestämme varhaiseläkkeen myöntämiskäytäntö ei saisi jäädä yksin vakuutuslaitosten ja tuomioistuinten muodostettavaksi. Tästä syystä ehdotamme työntekijöiden tietynasteista osallistumista ja valvontaa varhaiseläkepäätöksiin. Ehdotuksemme mukaan olisi työn rasittavuudesta tai kuluttavuudesta sekä työolosuhteista pyydetävä työpaikan työsuojelutoimikunnan, työsuojeluvaltuutetun tai ammattiosaston lausunto.

SKDL:n eduskuntaryhmän kanta on, että varhaiseläkkeen tulee olla itsenäinen eläkemuoto, joka ei työkyvyttömyyseläkkeen tavoin ole sidottu työntekijän terveyden menettämiseen. Valiokunnan enemmistön omaksuttua hallituksen esittämän linjan olemme lainsäädäntöteknisistä syistä olleet pakotettuja esittämään varhaiseläkkeen työkyvyttömyyseläketä koskevien säännösten yhteydessä. Silti ehdotuksemme tarkoittavat myöntämisperusteiltaan itsenäisen varhaiseläkkeen aikaansaamista.

Väliinpuotoajaryhmän muodostumisen estämiseksi ehdotamme varhaiseläketä koskeviin lakeihin voimaantulosäännöstä, jolla varhaiseläkkeeseen oikeutettaisiin työn lopettamisen ajankohdasta riippumatta sellaiset työntekijät, joiden työkyvyttömyyseläkehakemus on aikaisemmin hylätty. On nimittäin olemassa suhteellisen pieni, mutta vaikeiden toimeentulo-ongelmien kanssa kamppaileva ryhmä ihmisiä, jotka ovat joutuneet työkyvyn alenemisen takia pois työelämästä, mutta joille ei toistuvista hakemuksista huolimatta ole myönnetty työkyvyttömyyseläketä. Useassa tapauksessa työn lopettamisesta on ehtinyt kulua vuosi ennen kuin varhaiseläkelait tulevat voimaan. Tällaisessa tapauksessa ei valiokunnan enemmistön hyväksymä varhaiseläkejärjestelmä anna apua, jos työntekijä on jäänyt kokonaan työttömyysturvan ulkopuolelle, vaikka valiokunnan edellyttämät lainmuutokset peruspäivärahaa saavien tai tarveharkinnan vuoksi työttömyysturvan ulkopuolelle jääneiden osalta saatettaisiin voimaan ensi vuoden alusta. Ehdotamme voimaantulosäännös on yksinkertainen eikä edes aiheuttaisi huomattavia lisäkustannuksia.

Varhennettu tai lykätty vanhuuseläke

Valiokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa ei varhennetulla vanhuuseläkkeellä tule olemaan juuri merkitystä. Eläke olisi nimittäin

kutakin varhentamisvuotta kohti kuusi prosenttiyksikköä normaalia alempi. Eläke ei myöskään enää karttuisi varhennetulle eläkkeelle siirtymisen jälkeen eikä nousisi täyteen määrään edes normaalin vanhuuseläkeiän saavuttamisen yhteydessä. Myös kansaneläke jäisi alemmalle tasolle. Varhennettu vanhuuseläke saattaa jäädä vain puoleen täydestä eläkkeestä eli 30 prosenttiin palkasta. Tavallisilla työtätekevillä ei ole yksinkertaisesti varaa siirtyä varhennetulle eläkkeelle nyt tarjottavilla ehdoilla.

SKDL:n ehdotus on, että varhennetun eläkeen alenema olisi vain kaksi prosenttiyksikköä vuotta kohti ja että lisäksi eläke nousisi vanhuuseläkkeen täyteen määrään henkilön täyttäessä 65 vuotta. Tämä ehdotus korjaisi myös ne välinpuolajaongelmat, joita valiokunnan enemmistön kannattama hallituksen esitys uhkaa synnyttää. Varhennettua vanhuuseläkettä on tarjottu keinoksi, jolla puoliset voivat päästä samanaikaisesti eläkkeelle. Eläkkeen alaisuus johtaa kuitenkin vaikeisiin ongelmiin, mikäli suurempaa eläkettä nauttiva puoliso kuolee. Toisen puolison eläke on pysyvästi alennettu eikä nouse edes 65-vuotiaana täysimääräiseksi.

Hallituksen esittämä lykätty vanhuuseläke, joka olisi suuruudeltaan peräti 12 prosenttia normaalia eläkettä korkeampi jokaista lykkäysvuotta kohti, on SKDL:n eduskuntaryhmän käsityksen mukaan tarpeeton. Jo korkean työttömyyden vuoksi joustavia eläkejärjestelyjä tarvitaan nimenomaan tavallista aikaisemman eläkkeelle pääsyn helpottamiseksi. Lykätty vanhuuseläke ei tule olemaan tavallisten työtätekevien käytettävissä, sillä työelämässä jatkaminen edellyttää sopimista työnantajan kanssa, ja nykyinen tilanne osoittaa, että tavallisia työntekijöitä ei pidetä työssä eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Mielestämme lykätyn vanhuuseläkkeelle siirtymisen tilanteissa riittää, että eläke karttuu normaaliin tapaan myös näiltä vuosilta.

Työttömyyseläke

Hallituksen esityksen perusteluihin sisältyy kannanotto, jonka mukaan työttömyyseläkkeen alaikäraja nostetaan 60 vuoteen. Tämä toteutuisi vuoden 1986 alusta ja koskisi vuonna 1931 tai myöhemmin syntyneitä. Vuonna 1930 tai aikaisemmin syntyneet voisivat edelleen päästä työttömyyseläkkeelle aikaisemmin kuin 60-vuotiaina, mutta nuorempien ikäluokkien osalta ikäraja karkaisi kerralla 55 vuodesta 60 vuoteen.

SKDL:n lakialoitteen pohjalta ehdotamme, että työttömyyseläkkeelle pääsyn alaikäraja säilytetäisiin nykyisessä 55 vuodessa ja että ikäraja säädettäisiin pysyväksi. Muutosta ehdotetaan kansaneläkelakiin, työntekijäin eläkelakiin, valtion eläkelakiin ja merimieseläkelakiin. Muissa eläkelaeissa olevien viittaussäännösten vuoksi ikäraja tulisi koskemaan myös niiden nojalla myönnettäviä työttömyyseläkkeitä.

Työttömyyseläkkeelle siirtyä nykyisin vuosittain noin 15 000 pitkäaikaistyöttöntä, joista noin 3 000 kuuluu nuorimpaan, 55 vuotta kyseisenä vuonna täyttävään ikäluokkaan. Mikäli hallituksen kaavaillema ikärajan korottaminen 60 vuoteen toteutuu, poistuu työttömyyseläkkeelle pääsyn mahdollisuus siis heti ensimmäisenä vuotena noin 3 000 vuonna 1931 syntyneeltä henkilöltä, jotka voivat päästä vasta 60-vuotiaina työttömyyseläkkeelle. Vuonna 1987 jää eläkkeen ulkopuolelle jälleen uusi ikäluokka sekä sellaiset edellisen vuoden ikäluokkaan kuuluvat, jotka kyseisenä vuonna joutuvat pitkäaikaistyöttömiksi. On arvioitu, että ikärajan korottaminen 60 vuoteen merkitsee vuosina 1986—1990 noin 30 000 henkilön lisäystä pitkäaikaistyöttömien määrään. Ansioon suhteutetun päivärahan maksaminen yli 55-vuotiaille vuotta pitemmältä ajalta kuin muille ei korvaa epäkohtaa.

Emme voi hyväksyä työttömyyseläkkeen ikärajan korottamista, millä tietoisesti lisätään pitkäaikaistyöttömyyttä. Varhaiseläkkeen aikaansaaminen ei korvaa pitkäaikaistyöttömyyden kasvua, sillä hallituksen kaavaileman käytännön mukaan varhaiseläkkeelle tulee pääsemään vain noin 3 000 henkeä vuodessa. Määrä vastaa vain nuorimman ikäluokan osuutta pitkäaikaistyöttömien lisääntymisestä. Mainittu 3 000 koskisi vain varhaiseläkkeen ensimmäistä voimassaolovuotta, ja myöhemmin varhaiseläkkeelle pääsisi vuosittain vain puolet tästä eli 1 500 työntekijää. Työttömyys ei olisi edes varhaiseläkkeelle pääsemisen peruste. Varhaiseläke ei voi korvata työttömyyseläkettä senkään vuoksi, että uuteen eläkemuotoon kohdistuu voimakkaita paineita muualta, muun muassa työkyvyttömyyseläkejärjestelmän puolelta. On arvioitavissa, että varhaiseläke tulee vähentämään myönnettävien työkyvyttömyyseläkkeiden määrää.

Sukupolvenvaihdoseläke

Ehdotamme myös sukupolvenvaihdoseläkkeen ikärajan säätämistä pysyvästi 55 vuodeksi samalla

lainsäädäntöteknisellä mallilla, jota ehdotamme työttömyyseläkkeen osalta.

Yleisen eläkeikärajan alentaminen

Työttömyyseläke, varhaiseläke ja varhennettu vanhuuseläke voivat oikein toteutettuina olla järjestelyjä, joilla tuntuvastikin parannetaan eläkejärjestelmämme toimivuutta yksittäistapauksissa. Silti ne eivät voi poistaa tarvetta yleisen eläkeiän alentamiseen. Tältä osin SKDL:n eduskuntaryhmän kanta on, että työntekijällä tulee olla oikeus päästä vanhuuseläkkeelle joko 60 vuotta täytettyään tai oltuaan työelämässä 35 vuoden ajan.

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 §:n 2 momentti, 4 c §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti, 4 d §:n 2 ja 4 momentti, 5 §:n 2 momentti, 5 b §:n 1 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 a §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 2 momentti 6 päivänä kesäkuuta 1974 annetussa laissa (454/74), 4 c §:n 1 momentti, 4 momentin 2 kohta ja 6 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85), 4 d §:n 2 ja 4 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (472/81), 5 §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), 5 b §:n 1 momentti 20 päivänä syyskuuta 1974 annetussa laissa (749/74), 6 §:n 1 momentti ja 7 a §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (934/72), sekä 8 §:n 1 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa (235/83), ja

lisätään lakiin uusi 4 e § ja 5 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa, uusi 3—5 momentti seuraavasti:

4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päiväs-

Edellä sanotun perusteella ja hallituksen esityksen nro 85/1985 vp. sekä lakialoitteen nro 64/1985 vp. pohjalta ehdotamme,

että eduskunta hylkäisi hallituksen esitykseen sisältyvän kuudennen lakiehdotuksen,

hyväksyisi seitsemännen, kahdeksannen ja yhdeksännen lakiehdotuksen valiokunnan mietinnön mukaisena ja

hyväksyisi ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen lakiehdotuksen näin kuuluvi-
na:

tä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

— — — — —
Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

— — — — —
2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kolminkertaisena; eikä

— — — — —
Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella elä-

kettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

4 d §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 e §

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä on 55 vuotta täyttäneellä työntekijällä, jos hänen työkykynsä työn rasittavuus tai kuluttavuus, työolosuhteet, terveydentilan heikkeneminen, vika tai vammaisuus, ikäänymiseen liittyvät tekijät, työnteon pitkäaikaisuus, sosiaaliset näkökohdat tai muut näihin verrattavat syyt huomioon ottaen on siinä määrin alentunut, että se haittaa hänen ansiotyönsä jatkamista. Mikäli työntekijä on joutunut työttömäksi tai heikentyneen työkyvyn vuoksi siirtynyt toiseen työhön, arvioidaan varhaiseläkeoikeuden edellytyksiä vastaavasti suhteessa hänen aikaisempaan ansiotyöhönsä. Työn rasittavuudesta tai kuluttavuudesta sekä työolosuhteista tulee hankkia työpaikan työsuojelutoimikunnan, työsuojeluvallutetun tai ammattiosaston lausunto.

Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä määrättäessä otetaan eläkkeeseen oikeuttavana huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Varhaiseläkettä myönnettäessä ei sovelleta edellä 4 §:n 3 momentissa ja jäljempänä 5 b §:n 1 momentissa olevia täyden työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä koskevia säännöksiä.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 ja 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset (poist.).

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 tai 2 momentissa mainitut

eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

5 §

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)
(3 mom. poist.).

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,2 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskaukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhte, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa on säädetty, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

Syntymävuosi

Vähennys prosenttia
kuukautta kohti

1922 tai aikaisempi	0,03
1923	0,04
1924	0,06
1925	0,07
1926	0,08
1927	0,09
1928	0,10
1929	0,11
1930	0,12
1931	0,13
1932	0,14
1933	0,16
1934	0,17
1935	0,18
1936	0,19

Kun työntekijä täyttää 65 vuotta, hänen varhennettu vanhuuseläkkeensä muutetaan 2 momentin mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi.

5 b, 6 ja 7 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, sotilasvammalain (404/48) nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tahi muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. (Poist.)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Laskettaessa 4 c §:n 1 momentissa tarkoitettua 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustukset tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisaikaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

(3 mom. kuten 2 mom. valiokunnan mietinnössä)

Mikäli varhaiseläkkeen hakijan työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty ennen tämän lain voimaantuloa, ei oikeus varhaiseläkkeeseen eikä eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevan ajan lukeminen eläkkeeseen oikeuttavaksi edellytä, että työsuhteen päättymisestä olisi kulunut vähemmän kuin 360 tämän lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua päivää.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 3 ja 4 momentti ja 5 a §, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 3 ja 4 momentti 17 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (982/82) ja 5 a § 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (691/68), sekä lisätään lakiin uusi 4 a § seuraavasti:

4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 a §

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä on 55 vuotta täyttäneellä työntekijällä, jos hänen työkykynsä työn rasittavuus tai kuluttavuus, työolosuhteet, terveydentilan heikkeneminen, vika tai vammaisuus, ikääntymiseen liittyvät tekijät, työnteon pitkäaikaisuus, sosiaaliset näkökohdat tai muut näihin verrattavat syyt huomioonottaen on siinä määrin alentunut, että se häiritsee hänen ansiotyönsä jatkamista. Mikäli työntekijä on joutunut työttömäksi tai heikentyneen työkyvyn vuoksi siirtynyt toiseen työhön, arvioidaan varhaiseläkeoikeuden edellytyksiä vastaavasti suhteessa hänen aikaisempaan ansiotyöhönsä. Työn rasittavuudesta tai ku-

luttavuudesta sekä työolosuhteista tulee hankkia työpaikan työsuojelutoimikunnan, työsuojeluvallatutetun tai ammattiosaston lausunto.

Varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä määrättäessä otetaan eläkkeeseen oikeuttavana huomioon myös eläkeiän saattamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeen saaja enää täytä 1 ja 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja

on täyttänyt 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset (*poist.*).

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 tai 2 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään viimeistään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

5 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 a §

(1 mom. *poist.*)

Jos eläke myönnetään 4 §:n 1 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,2 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskaukua seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään hakemuksesta varhennettun vanhuuseläkkeen aikana ansaittujen palkkojen perusteella muodostunut eläke.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

Syntymävuosi

1922 tai aikaisempi

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

Vähennys prosenttia kuukautta kohti

0,03

0,04

0,05

0,06

0,08

0,09

0,10

0,11

0,12

0,13

0,14

0,16

0,17

0,18

0,19

Kun työntekijä täyttää 65 vuotta, hänen varhennettu vanhuuseläkkeensä muutetaan 5 §:n 1 momentin mukaiseksi vanhuuseläkkeeksi.

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Mikäli varhaiseläkkeen hakijan työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty ennen tämän lain voimaantuloa, ei oikeus varhaiseläkkeeseen eikä eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevan ajan lukeminen eläkkeeseen oikeuttavaksi edellytä, että työsuhteen päättymisestä olisi kulunut vähemmän kuin 540 tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua päivää.

3.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 1 ja 3 momentti, 6 a §:n 1 momentin 2 kohta, 9 § ja 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 1 momentti 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (502/71), 6 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (936/72) 6 a §:n 1 momentin 2 kohta 15 päivänä maaliskuuta 1974 annetussa laissa (219/74), ja 19 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (474/81), näin kuuluviksi:

6 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen sekä perheläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määrittyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten

kuin työntekijäin eläkelaisa on säädetty, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa on palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta sää-

detty. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että käytetään syntymävuoden 1937 asemesta syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,03
1931	0,04
1932	0,06
1933	0,07
1934	0,08
1935	0,09
1936	0,10
1937	0,11
1938	0,12
1939	0,13
1940	0,14
1941	0,16
1942	0,17
1943	0,18
1944	0,19

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

6 a §

Jos maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan, kokonaan tai osaksi, kuitenkin

vähintään neljäsosalta, omistamansa viljelmän, joka ei ole olennaisesti suurempi kuin maatalaisissa (188/77) tarkoitettu perhevilmä, 6 b §:ssä tarkoitettulle luovutuksensaajalle ja pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen, on hänellä oikeus saada sukupolvenvaihdoseläkettä edellyttäen:

2) että hän luovutuksen tapahtuessa on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuotena täyttää 55 vuotta eikä ole täyttänyt 65 vuotta.

9 §

Vanhuuseläke myönnetään eläkeiän saavuttaneelle maatalousyrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen (poist.) varhentamisesta muuta johdu.

19 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä).

Mikäli varhaiseläkkeen hakijan työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty ennen tämän lain voimaantuloa, ei oikeus varhaiseläkkeeseen eikä eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevan ajan lukeminen eläkkeeseen oikeuttavaksi edellyttä, että työsuhteen päättymisestä olisi kulunut vähemmän kuin 360 työntekijän eläkelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua päivää.

4.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 1 ja 3 momentti, 8 § ja 17 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentti 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (503/71), 5 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (937/72) ja 17 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (475/81), näin kuuluviksi:

5 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisa on säädetty, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa on palkasta

ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta säädetty. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että käytetään syntymävuoden 1937 asemesta syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi

Vähennys prosenttia
kuukautta kohti

8 §

1930 tai aikaisempi

0,03

1931

0,04

1932

0,06

1933

0,07

1934

0,08

1935

0,09

1936

0,10

1937

0,11

1938

0,12

1939

0,13

1940

0,14

1941

0,16

1942

0,17

1943

0,18

1944

0,19

Vanhuuseläke myönnetään eläkeiän saavuttaneelle yrittäjälle sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista, jollei eläkkeen (poist.) varhentamisesta muuta johdu.

17 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Mikäli varhaiseläkkeen hakijan työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty ennen tämän lain voimaantuloa, ei oikeus varhaiseläkkeeseen eikä eläkeiän täyttämiseen jäljellä olevan ajan lukemisen eläkkeeseen oikeuttavaksi edellytä, että työsuhteen päättymisestä olisi kulunut vähemmän kuin 360 työntekijän eläkelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua päivää.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä).

5.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 25 b §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82),

muutetaan 20 §:n 1 momentti, 22 c §:n 2 momentin 2 kohta, 25 a §, 26 §:n 2 momentti (poist.), 30 a §:n 1 momentti ja 31 a §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (588/78), 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 2 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), 25 a § ja 30 a §:n 1 momentti mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa sekä 26 §:n 2 momentti 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1083/82), ja

lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1964 annetussa laissa (697/64), uusi 4 momentti, lakiin siitä 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetulla lailla (427/63) kumotun 22 a §:n tilalle uusi 22 a §, 26 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 5 päivänä helmikuuta (poist.), 30 päivänä joulukuuta 1982 ja 18 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla sekä päivänä kuuta 1985 annetulla lailla (/85), uusi 6 momentti sekä lakiin uusi 39 a § seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

(1 ja 2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

3) työttömyyseläkettä 22 c §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa (poist.) vakuutetulle, joka ei saa tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä ja joka on täyttänyt tai kulumassa olevana vuonna täyttää 55 vuotta eikä ole vielä täyttänyt 65 vuotta.

22 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

22 a §

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla, jos hänen työkykynsä työn rasittavuus tai kuluttavuus, työolosuhteet, terveydentilan heikkeneminen, vika tai vammaisuus, ikään-tyiseen liittyvät tekijät, työnteon pitkäaikaisuus,

sosiaaliset näkökohdat tai muut näihin verrattavat syyt huomioon ottaen on sinä määrin alentunut, että se haittaa hänen ansiotyönsä jatkamista. Mikäli vakuutettu on joutunut työttömäksi tai heikentyneen työkyvyn vuoksi siirtynyt toiseen työhön, arvioidaan varhaiseläkeoikeuden edellytyksiä vastaavasti suhteessa hänen aikaisempaan ansiotyöhönsä. Työn rasittavuudesta tai kuluttavuudesta sekä työolosuhteista tulee hankkia työpaikan työsuojelutoimikunnan, työsuojeluvaltuutetun tai ammattiosaston lausunto.

Varhaiseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja ei enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä.

Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä tädestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 1 momentissa säädetty edellytykset.

Vakuutetulla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 73 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään viimeistään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

22 c §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1912,83 markkaa kuukaudessa; eikä

25 a §

(1 mom. poist.)

Jos eläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, pohjaosaa ja lisäosaa vähennetään 0,2 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke siirtyy maksettavaksi aikaisemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Kun vakuutettu täyttää 65 vuotta, hänen varhennettu vanhuuseläkkeensä muuttuu vähentämättömäksi vanhuuseläkkeeksi.

26 ja 30 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

31 a §

Saatuana tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 22 c §:n 2 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan perii takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

39 a §

Yksilöllistä varhaiseläkettä suoritetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona vakuutettu on täyttänyt 22 a §:n 1 momentissa tarkoitetut yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset (poist.).

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. poist.)

(2 mom. kuten 3 mom. valiokunnan mietinnössä)

Laskettaessa 22 c §:n 1 momentissa tarkoitettua 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustus- tai työttömyyskorvauspäivät tai laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisai-ka otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

Tämän lain 22 c §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä vastaa työntekijän eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

että eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

Edelleen ehdotamme lakialoitteen n:o 64/1985 vp. pohjalta,

Laki

valtion eläkelain 9 a ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain 9 a §:n 1 momentti sekä 18 a §:n 1 momentin 2 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (91/85), näin kuuluviksi:

9 a §

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, että hän on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuotena täyttää 55 vuotta ja että hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen edellä sanotun todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kulu-
neen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

18 a §

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun markkamäärän kolminkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuun tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 1 momentin mukaan saisi maksaa, valtiokonttori keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 1 momentin perusteella olisi saatu maksaa, peritään maksettu eläke takaisin. Valtiokonttori voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Laskettaessa 9 a §:ssä tarkoitettuja 200 päivää otetaan huomioon myös päivät, joilta edunsaajalle on suoritettu valtakunnallisista työttömyyskassoista annetun lain (125/34) mukaista päiväavustusta tai työllisyyslain (946/71) mukaista työttömyyskorvausta ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1985.

Laki

merimieseläkelain 15 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain 15 e §:n 1 ja 6 momentti sekä 4 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85), näin kuuluviksi:

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka on täyttänyt tai kulumassa olevana kalenterivuonna täyttää 55 vuotta ja joka esittää työvoimaviranomaisen to-

distuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivä-

rahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän kaksinkertaisena kuukaudessa; eikä

Saatuaan tietää seikasta, jonka perusteella eläkettä ei 4 momentin mukaan saisi maksaa, eläkelaitos keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen, jos syy eläkkeen keskeyttämiseen on edelleen olemassa. Jos eläkettä ei 4 momentin perusteella olisi saatu maksaa, eläkelaitos perii maksetun eläkkeen takaisin. Eläkelaitos voi erityisestä syystä luopua takaisinperinnästä. Eläke voidaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisista eläke-eristä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986.

Laskettaessa 15 e §:n 1 momentissa tarkoitettua 200 päivää otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa suoritettut työttömyysavustus- tai työttömyyskorvauspäivät ja laskettaessa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisaikaa otetaan vastaavasti huomioon lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta suoritettut työttömyysavustuspäivät.

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1985

Pekka Leppänen

Marjatta Stenius-Kaukonen

